

Wmo tussen droom en daad

Titel Nederland participatieland?
Auteur Marja Jager-Vreugdenhil
Uitgever AUP
Prijs € 29,95
Pagina's 270
ISBN 978 90 5629 715 2

door Jan Steyaert, lector Fontys Hogescholen

Eind september promoveerde Marja Jager-Vreugdenhil van de Gereformeerde Hogeschool op een onderzoek naar de Wmo. Daarbij keek ze niet zozeer naar de grote onderliggende decentralisatie, het aanbesteden van zorg of de horizontale verantwoording, maar naar de participatiedoelen van deze wet. De Wmo is immers bij uitstek een participatiewet: iedereen moet meedoen. Het is juist dat aspect van de Wmo dat grondig de verhoudingen tussen publieke dienstverlening, sociale structuren en burgers hertekent.

En er zijn ook mooie voorbeelden te benoemen waar burgers de handen uit de mouwen steken en zorg voor medeburgers op zich nemen. De vraag is natuurlijk of ontluikend burgerinitiatief de ruimte voldoende inneemt die de terugtrekkende verzorgingsstaat achterlaat, dan wel of er een zorgvacuüm ontstaat. Wordt die oude zogenaamd passief makende hulpverlening ingeruild voor een activerende hulpverlening die mensen uitdaagt tot en faciliteert in het zorgen?

De auteur schets inleidend de overgang van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving en ontwikkelt een theoretisch kader op participatie. De Wmo-ambities worden vanuit dat kader geduid. Daarna volgen drie uitgebreide casussen van vindplaatsen van participatie: de buurt, de mantelzorgrelatie en de kerk. Drie onderdelen van de zo geroemde 'civil society'.

En zo komt een paradox in het beleidsdenken rondom de Wmo in beeld: er wordt een grotere participatie verwacht juist op plaatsen waarop overheidsingrepen weinig grip hebben. Ze behoren tot het niet-overheidsdomein van de

samenleving. Daar beleid op formuleren, is volgens de auteur een *contradictio in terminis*. Ze gaat zelfs verder. De Wmo verwacht dat een grotere sociale samenhang leidt tot maatschappelijke ondersteuning, maar zo werkt dat niet volgens Marja Jager-Vreugdenhil: 'het is niet zo dat als mensen elkaar maar meer tegenkomen in willekeurige contexten er meer zorg en hulp ontstaat.' De ambitie van de Wmo is veel te abstract, en dat spreekt burgers niet aan. Die leven in concretere participatiecontexten die elk een eigen dynamiek hebben en slechts een paar daarvan zijn bouwstenen voor een zorgzame samenleving.

Heel terecht legt de auteur nog een andere paradox in de Wmo bloot. De zorgbehoevende burger heeft al lang door dat zorg krijgen uit de formele sector niet zo evident meer is. Die burger voelt de druk om eerst zorg uit de informele sector te zoeken. Maar al die burgers die potentieel 'leverancier' van informele zorg zijn, die hebben nog nauwelijks de boodschap gekregen dat er wat is veranderd.

Al met al een boeiend proefschrift dat een aantal fundamentele uitgangspunten van het Wmo-beleidsdenken identificeert en ter discussie stelt. Laat daar het nieuwe kabinet maar eens goed naar kijken en er inspiratie uithalen om Wmo 2.0 te ontwerpen.

Van een promotie in de schoot van een hogeschool mag je verwachten dat het ook wat zegt over de professionals, dat het aanpak kennis oplevert voor huidige en toekomstige sociaal werkers. Dat is even zoeken in dit proefschrift, want pas helemaal op het einde komt dit in beeld. Helaas blijft het daar bij een paar algemeenheden en verwijzing naar toekomstig onderzoek. ■